Ч. 257. Львів, неділя дня 15. (28.) листопада 1909. Річник XIII.

Передплата
на »РУСЛАНА« виносить:
в Австриї:
за цілий рік . . 20 кор.
на пів року . . 10 кор.
на чверть року . 5 кор.
на місяць . . 1·70 кор.
За границею:
на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 долярів, або 12 рублів; з висилкою двічи в тижни $5^1/_2$ доляра, або 10 рублів; з висилкою що суботи $4^1/_2$ доляра, або 9 рублів.
Поодиноке число по 10 сот.

РУСЛАН

»Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.« — З Руслановых псальмів М. Шашкевича

Виходить у Львові що дня крім неділь руских сьвят о $5^1/_2$ год. по полудни.
Редакция, адмініст рация експедиция »Руслана« при ул. Оссолїньских ч. 11.(партера (фронт від ул. уТхої). Експедиция місцева в Агенциї Соколовского'в пасажі Гавсмана.
Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє. —
Рекламациї неопечатані є вільні від порта. — Оголошеня звичайні приймаю- ся по ціні 20 с. від стрічки, а в „Надісланім“ 40 із від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Автономічні струї серед народностий західної Росиї.

(Конець).

Під конець своєї розвідки переходить автор Ц. Е. до відносин в Поль. Королївстві, зображає ту боротьбу з російским чиновництвом, яке вдирало ся навіть в приватне житє горожан. Вже в конґресовім Королївстві (1815—1830) не додержувано торжественних приречень Олександра I і легковажено запоручені закони конституцийні, а се вивело нарід з рівноваги та пхнуло до оружного опору в 1831 р., що Поляки відпокутували утратою автономії з 1815. р., котру заступлено Орґанїчним Статутом 1832 р. Вправді був сей статут опертий до певної міри на основах внутрішної автономії, але заразом був помостом до обєдиненя з царством, над чим пильно трудили ся російскі обєдинителї. Однак і сего статуту не виконано в подробицях а так обмежувано, що наостанку зовсім придушено автономічного духа.

Доперва марґраф Вельопольский в 1861 наклонив під впливом невдоволеня в краю власти центральної російскі, що оперли орґанїзацию Поль. Королївства на Орґан. Статутї з 1832 в автон. дусї, але се вже було за пізно. Вдруге пірвали ся Поляки до оружного опору, але оплатили се превеликими жертвами в людах і утратою останків автономії. Знесено всї краєві центр. власти і придїлено до центр. загально державних в Петербурзї і затерто останний слїд окремішности.

Королївство Польске лишено всяких реформ державних і прав, а зроблено полем політичного досьвіду всяких сатрапів чиновничих. Не заведено там отже анї самоуправи мійскої і земскої, судів присяжних і инших суспільних институций, якими надїлено царство по 1860 р. Вправдї надано широку самоуправу селяньству в надії приєднаня для чиновничих змагань, але надано надто велику власть адмінїстрациї в тій самоуправі. Тим способом ся институция стала орудєм в руках земских начальників і инших чиновників. Розпочало ся притім оправославлюванє н. пр. Холмщини.

Але ще вижше налягла обєдинительна система за Олександра III, коли страшно вибуяло националїстичне чиновництво. З окликом »Росия для Росиян« розпочала ся на широкі розміри обрусительна система, яку провадили чиновники-обєдинителї а притім робили дуже добрі особисті інтереси. Визначили ся тут Гурко, Шувалов, Чортков, Вітте, Апухтін, Шварц, Плеве і ин., московщину заведено навіть в адмінїстрациї банків, клюбів (касин), фабрик итп., навіть т. зв. траґарів і робітників спроваджувано з глибокої Росиї для обрусительних цїлий. Ненависть, яка витворила ся до сего наплинового живла, перенесла ся і на московску суспільність, науку, лїтературу і штуку, а через те не добачено пробудженя вільнодумного російского руху. Тим то мимо сумних досьвідів в 1831 і 1863 ідеал независимости був найблизшою цїлию. Доперва опісля польска полїтична думка звернула ся на реальнїйші дороги, коли побачено поза обрусительним російским чиновництвом широкі верстви инших народностий пригноблених обєдинительною системою, котрі змагають до осягненя условин природних для власного культурного розвитку. І тепер починає наново віджививати і відроджувати ся ідея самоуправи.

На південнім заході України лежить Бесарабія, окремішна своєю культурою, правами і населенєм. Заселена переважно Волохами (Молдаванами) 46·6%, що живуть головно в осередку ґубернії, котрої пограниче обсїли Українцї. Прилучена до Росиї 1813 а заокруглена в 1878 ся провінция виявляє виразні змаганя до повороту на матерне лоно.

Зовсїм упривілейоване становище, так сказатиб „стратеґічне“ занимають Нїмцї, скуплені більшими оселями в Поль. Королївстві, в Прибалтийскім краю і на Волиню, яко пруські культуртреґери або яко висші чиновники. Мають они свій Landtag в Прибалтийскім краю, котрий пильнує їх справ, а в бюрократиї занимали і занимають визначні становища такі люди як Вітте, Ренненкампф, Плеве, Шваненбах і ин. Тимто вплив нїмец. жинла на Росию превеликий і пособлюванє їх від Петра В. доси триває безнастанно.

Не менше проявляють ся автономічні струї серед пограничних народностий в східній части держави і в середині Росиї.

Приклонникам антирелїґійної резолюциї академічної молодежи.

(Конець).

А дальше!

Ті страшні Інквізицийні трибунали — о яких думає д. Донцов — то були давно, в иньших часах, в иньших відносинах, в иньших понятях...

Однак мимо того всього они не були анї в десятій, анї в сотній части так жорстокі та люті, як сучасні социял-демократичні інквізицийні трибунали в XX віцї...

Пригадаймо собі революцию, яку вчинили социялїсти тому 2 роки в Росиї. За три роки (1905—6—7) пролляли социялїсти богато більше крови в Росиї, як її пролляло ся в цїлій війнї японьскій.

В одній Варшаві в однім р. 1905 інквізицийні трибунали социялїстичні перевели на другий сьвіт 562 людий...

А тонзуровані гієни, коли такі коли були, не були лютїйші від ідейних нетонзурованих социял-демократичних гієн, що в XX. в. узброєні в ножі, бровнїнґи, бомби, розбивали та мордували старців, женщин, дїтий...

А спитаєте, в імя якої ідеї?

„Руки до гори!“

„Прикладали бровнїнґ до голови та перешукували кишені“!

Гарна ідея! Ґратулюю товаришам такої ідеї!!

Яка то чудово гарна ідея у панів социялїстів, то видимо на Франциї.

Всьо майно церковне доходило до одного мілїярда франків. А по лїквідациї через панів социялдемократів, держава дістала всього 8.511 франків...

А де прочі міліони? Лишили ся в кишенї социялїстів.

А щоби Ви, Добродію, не гнївали ся на мене, що я таке пишу, то я Вам подам жерело, звідки я довідав ся про се.

В „відозві комітету социялїстичної фракциї революцийної в Лодзї“ в р. 1907 стоїть так написано:

„дійшло до того, що орґанїзация людска стоїть в порозуміню з бандитами-розбишаками і вирост їх попирає так, що трудно розріжнити товариша від бандита... самі члени комітетів уряджали напади, грабежі, розбої в цїлях личних“...

Чи найважнїйший ворог социялдемократів потрафив би острїйше скритикувати товаришів тих ідейних людий, пророків волї, рівности, за яких они уважають ся, а в дійсности і в дїлах прості злочинцї, рабівники... якими їх вважають самі члени комітетів социялїстичних.

А тепер, спитаю Вас, Добродію, та Ваших приклонників, що плюєте з погордою і ненавистю на клерикалів, на кого Ви не плюєте?

Плюєте на народ, бо єго цураєтесь!

Плюєте на вітчину, бо її не знаєте!

Плюєте на ідеали всякі, бо се після Вас фикция!

Плюєте на чесноту, бо се глупота!

Плюєте на релїґію, бо се темнота!...

Але також — що правда — і на самих себе плюєте!...

На одних жидів не плюєте!...

А чи догадуєтесь, чому?

Я Вам скажу, бо Ви їх наймити!

О. Николай Садовский.

Огляд часописий.

(Грузиньска часопись про обрусительну систему в школї. Київске „Село“ про начерк закона українських депутатів і в справі українськои мови в народн. школї. Як селяньство на Україні відносить ся до письменьства на рідній мові?)

(Дальше.)

Хибаж у автора сего листу не прокинулось национальне почутє, скоро він почув читанє по українському, єму „стало приятно, що це читає ся на рідні мові?“ Краса найтипічнїйшої украской поезиї так остро відгукнулась в єго серцї, і так припав єму до смаку той Кобзар, що навіть за працю на зелїзницї в єго „голові думки роять ся, якби купити, бо дуже цікава штука“. Ще цікавійше описує він, як „враз почав читати „Раду“, про котру часто доводить ся чути від інтелїґентних Українцїв по роду: „Не понимаю украинской ґазети, пишуть в ней на галицїйском нарічи“. Справдїж „він не понимаєть“ її не через „нарічє“, а через те, що не хоче „понимать“, не тягне єго до занеханої ще з батьків мови, про котру він з дитячих лїт чув, що треба відцурахнутись від неї, бо она „неприлична для образованнаго человіка“.

А от пише другий селянин з иншого повіту, теж з Київщини, в відповідь на прислані єму книжки єго товаришам. Не відаючи, хто їх прислав, він звертає ся до багатьох: „Шановні пани наші! Дуже дякуємо вам за те, що прислали нам книжок; допоможи вам Боже наш рідний язик на всїм світї роспространити! Тепер ми тільки і взнали на чім боці правда, тоб

то якою мовою дітей вчити. Узнали ми це із книжки шановного пана Грінченка „Якої нам треба школи“. Читали ми всі книжки, котрі ви нам прислали і познакомились з написаними поетів (перелічує авторів книжок, вважаючи за „поетів“ усякаго письменника. Л. Ж.) повірте, що ми, як узнали, що прийшли книжки, то всі душ з 20 ходили на провіднім тижні до повіту. А як розірвали мішечка та побачили, що там є Тарасів потрет, то всі так дивляця на нього і кажуть: „оце він наш український поет, бідняга він, скільки горя витерпів!!“. Просимо вас, шановні пани ще книжки. (перелічує потрібні їм книжки, Л. Ж.). Просимо Вас і благаїм!“. Скінчивши свого листа, автор додає в формі оповіданя про свою зустріч з якимсь чоловіком, який порадив єму „важну штуку“: виписати з Київа українських книжок. Звертаю увагу читачів на правильний літературний правопись, якого автор навчив ся, очевидно, з читаня книжок.

Послухаємо, як ставить ся до літератури на рідній мові сама молодша ґенерация селяньства. Ось лист хлопця, що недавно, мовляв він „вийшов з школи“, написаний з такою згагою до читаня і з таким благанем, що не можна байдужно читати єго: „Прошу вас од всего серця, не противтесь моїй прозьбі і не оставте її. Змилуйтесь над бідним і виосьвіченим людом і надо мною. Діло в тім, що я дуже люблю свою українську мову і українські книги, але по своїй бідності не можу їх мати. Ніяких грошей я не шкодував би на се сьвяте діло, як би они були. Грошей нема а душа хоче їсти. Чимже її нагодувать? Є у нас московські книжки, та я їх не читаю, бо не розбираю, а українських не читаю, бо нема. Троха було українських книжок у наших людий, але я усіх поперечитувзв. Я недавно вийшов з школи і як то кажуть: ні маю два гроші при душі. Як я трохи грамотний, то до мене збирають ся в неділю люди старі і просять, щоб я прочитав їм що небудь. Читав би я їм московску книжку, але они не розбирають, а книжок на рідній мові ні маю і мені аж плакати часто хоче ся. От я і прошу вас, щоби Ви мені прислали хоть скілько небудь маленьких книжочок. Нехай я сам прочитаю і другим даватиму, а хто і є вміє, то хоть послухає. Се я прошу не тільки від себе а від всіх своїх земляків. За те добро ми дуже будемо вам дякувать. Я дуже люблю свій український язик; се клад який нам дали наші письменники, між якими, як сонце сяє наш батько Тарас Шевченко. Ще раз молю вас благаю, ні оставте моїй просьби. Надію ся, що і на сей лист подивиця хтось і не забуде за мене. Треба вам сказати, що ми тепер дуже бідні, нема хліба і нема грошей. От, подаруйте нам книжочок. Нехай хоч они розвеселять нашу душу“.

Автору сього листа „хоче ся плакати“, від того, що не має він чим „нагодувати свою душу“, а декому з слухачів мабудь „захоче ся плакати“, від того, що таких голодних на книжки, певно, є чимало на Україні, і не мають они чим „розвеселити душу“. Таких одиниць, що сьвідомо бажають сьвіта і духовної страви, народилось тепер по наших селах чимало і становище їх в справді сумне і тяжке, коли пригадаємо собі, в яку страшенну розпусту вдала маса народна після того, як кінчив ся рух.. Один прохач книжок в своїм листі пише: „Вам панам (вибачайте за слово) мабудь не видна теперішня селяньска темрява і розвять. Усі хитають ся то в оден то в другий бік, розбиває один другого, записують ся на суд, читають усякі чорносотенні ґазети та книжки.. На нашу думку сему можуть пособить тільки гарні книжки написані по нашому. Як то раз зявили ся у нас зі три книжки таких, то за ними наші грамотні не бились. Одна баба, як почула, що читало ся з неї, то сказала: „сеї книжки нікому не давайте а то порвуть, їй ціни нема“. — Ще сумнійше описує стан селяньства другий прохач книжок: „Як що можна то пришліть, будьте ласкаві сяку таку книжку, то може в нас хоть де хто порозумнішає, а то така темнота що Господи та Боже... Аж сумно, що так погано у нас на селі. Тільки й усього, що пянствують та крадуть. Як не навести наших незрозумілих селян на добру книжку, то они скоро забудуть, що они є. Подумайте, шановні панове, до чого може довести горівка, ся наша нагуба, покута за гріхи! За горівкою забули і хозяйство вести... А все те, що нема умної книжки“.

Поділяє такі думки і третій прохач книжок, але разом з тим додає дещо й відрадніше. Він пише, що єго односельчани „дуже цікавлять ся українськими книжками та не мають де дістати, бо до города далеко, та за що єго купить, коли і хліба не вистарчи і соли обмаль, тай сюди туди треба, скрізь копійка потрібна. А книжок невідмінно треба, бо без них лихо людям жити. Се вже наші люди розуміють і тільки треба дати їм те, чого бажають“.

(Дальше буде).

Політичний огляд.

Австро-Угорщина.

Австрийске парляментарне і політичне пересилене все ще непевне. Вправді повело ся обструкцию тим способом обмежити, що переведено розправу над кількома схожими внесенями наглими за одним заходом, але всеж таки і ся метода показала ся не дуже успішною, бо якраз голосоване над сими внесенями насунуло поважні сумніви і можна було побоювати ся, що на тім можна розбити ся всі переговори, які змагали до порозуміня.

Колиб більшість була заявила ся за внесенєм Перґельта, щоби язикові предлоги правительственні відіслано до окремої комісиї зложеної з 52 членів, в такім случаю грозили чеські радикали найострійшою обструкциєю.

Колиж би се внесенє упало, то знов німецькі сторонництва вважали би се пересиленєм своїм.

Також і внесенє д-ра Левицкого, щоби управильнено язикове питанє законом для всіх країв коронних стрічає в т. зв. автономістичних сторонництвах великі перепони. Тим то п. Штельцль поставив посередне внесенє (див. Держ. рада), в користь котрого инші внесеня стягнено так, що на разі бодай можна сподївати ся, що з неділї можна буде приступити до розправи над буджетовою провізориєю.

Угорске пересиленє проволікає ся в безконечність, а наслідком того нема вигляду, щоби в сїм ще році відбула ся сесия делеґаций. Мимо розлому між Кошутом і Юстом, Кошутівці радіб обновлене коаліциї перевести задля вимушеня уступок, котрим Корона опирає ся. Тим то думає Корона покликати цїлий ряд політиків угорских, щоби вислухати їх ради. Так передовсїм одержав візванє ґр. Стефан Тисса, б. міністер-предсїдник. Одначе і з тих переспрак не можна нїчого певного сподївати ся, бо н. пр. Тисса тротивний виборчїй реформі, навіть в розмірах обдуманих ґр. Андрашім. Можна би надїяти ся лише тоді ладу в Угорщині, як ми се вже не один раз зазначили, колиб переведено виборчу реформу в напрямі б. міністра внутр. справ Кріштофого і тим положено основи до рівноправности народностий в крах угорскої корони і зломано верховладу мадярских вельмож, котрі мимо боротьби поміж собою всї є прихильниками кошутівских ідей.

Заграниця.

Сербский молодорадикальний посол Радаванович звернув ся на засїданю скупштини до міністра фінансів з запитанем в справі сербско-австро-угорских торговельних відносин, вказуючи на се, що мимо бездоговорного стану між Сербією а Австро-Угорщиною остання вивозить свої товари до Сербії, підчас коли сербский вивіз до Австро-Угорщини устав зовсїм. Бесїдник жадає длятого, щоби стопу в автономній цловій тарифі для австро-угорских товарів піднесено о 200%. Міністер фінансів Протич відповів, що між Сербією і Австро-Угорщиною панує лише бездоговорний стан, але нема цлової війни. Міністер внесе одначе протягом сесиї в скупштині пред логи законів, при помочи котрих сербскі інтереси будуть лучше бережені.

Сербский міністер заграничних справ др. Мильованович так висловив ся в одній розмові про вислїд своєї заграничної подорожі: „Вертаю з моєї подорожі з найлучшими вражінями. Справа будови дунайско-адрийскої зелїзниці є дипломатично майже зовсїм полагоджена. Скоро найдуть ся на се фінанси, а ми їх найдемо, розпічне ся будову. Що до торговельного договору з Австро-Угорщиною, то з моєї розмови з ґр. Еренталем і др. Вайскірхнером віднїс я враженє, що віденьскі правительственні круги є вельми склонні до заключеня такого договору. Є ще вправдї деякі перепони, але добру волю віденьских кругів треба вважати яко добрий знак. Впрочім ми можемо ще пождати“. Дотично подорожі до Петербурга заявив др. Мильованович: „Я задумую протягом слїдуючого місяця удати ся до Петербурга, де стріну ся з Ізвольским. Одначе на питанє, яку цїль має ся моя подорож, не можу на жаль тепер відповісти“.

В англїйскій конституцийній боротьбі наступила мала перерва, позаяк низша палата відрочила засїданє до понедїлка, щоби нарадити ся опісля над постановою в справі рішеня висшої палати. Хотяй що до способу, як собі поступить низша палата, удержують строгу тайну, то одначе здає ся, що предметом нарад буде з деякими змінами проект, зроблений перед кількома роками Campbell Bannerman-ом в справі усуненя vet-а висшої палати. Після сего проекту стає предлога низшої палати з кінцем сесиї безуслівно законом, коли не дійде до згоди в справі даної предлоги між низшою і висшою палатою. Також в висшій палатї, в котрій промовляли бесїдники в части проти, в части за предлогою, відрочено засїданє, а голосоване наступить мабуть 30. с. м.

Державна рада.

В пятницю дня 26. с м. почало ся засїданє о 11. год. перед полуднем дальшою розправою над наглими внесенями про охорону народних меншостий.

П. Малїк (всенїм.) полемізував з Крамаржом.

П. Бакса (ческ. рад.) ческою промовою зазначив, що єго сторонництво буде голосувати проти буджету.

П. Странский Едвард (всенїм.) докоряв нїмецким соцїялїстам, що затратили націон. почуте і пособляють Славянам, коли тимчасом славян. соцїялїсти є найбільшими загорільцями. Хоч Славяни ведуть обструкцию проти всяких народ. конечностий, в Чехах не видно опору проти того. Чеські промови були лише погрозами. Бесїдник нагадує поїздки Крамаржа до Петербурга і Варшави, Кльофача до Бїлгороду і Чорногори, а наслїдки того проявили ся в сегорічнім пересиленю заграничнім. Соцїялїсти поводують ся лише тероризмом. (Се викликало велику бучу між соцїялїстами і всенїмцями і обопільне обкидуванє питомими обом сторонництвам висловами. Мало що не дійшло до бийтики, однак вдали ся в то посторонні і розборонили напасників).

По Странскім промовляли Буґатто, Реннер, Маркль, Доберніґ, Штельцль, а сей останний поставив внесенє на вибір комісиї з 52 членів для управильненя націон. справ в звязи з предлогами правительственними і можливими иншими внесенями, з узглядненєм відносин в ріжних краях коронних Комісия здасть звіт до 3-х місяців. Штельцль заявив, що ставить се внесенє в надії, що инші внескодавці прилучають ся до него.

Чеські радикали кричать, що се не є внесенє, але зломанє реґуляміну. Велика настає буча.

Др. Ґломбіньский іменем кола заявляє, що оно для зазначеня мирного настрою палати буде голосувати за тим, хоч стоїть на становищі, що язикові справи належать до соймів, але сподїває ся, що инші сторонництва прилучать ся до сего. Однак се не має творити преюдикату на будуче.

Принято відтак внесенє на замкненє розправи. (Крики ческих радикалів, котрі бють в пульти). Ґенеральні бесїдники Зайц і Фукс заявляють, що в інтереси удержаня правильної роботи законодатної будуть голосувати за внесенєм Штельцля. По дійсних спростованях промовив п. Крамарж і заявив, що бере назад своє внесенє в користь внесеня Штельц-

ля і додає, що Чехи все були готові до чесного мира, домагають ся лише, щоби їх уважали рівновартним чинником. Відтак Перґельт, Кость Левицкий і Зеліґер взяли назад свої внесеня в користь внесеня Штельцля.

Палата ухвалила відтак внесенє Штельцля всїми голосами проти голосів ческих радикалів, а відтак meritum внесеня.

Др. Ґломбіньский вніс запит в справі мнимих пільг для парцеляц. банку (Стапіньского) у Львові. На се відповів зараз міністер др. Білїньский і заперечив, начеб дано які пільги сему банкови.

Відтак п. Крамарж заявив, що подана в Poln. Corr. вість, що Стапіньский дістав з ческих банків кредит 320.000 К є неправдива і протестує проти такого поступованя та розпусканя вістий, начеб Чехи купували грішми прихильність для себе!

На тім закінчено засїданє $^{3}/_{4}$11. в ночи, слїдуюче ві второк о 10. год.

Просимо відновити передплату.

Новинки

— **Календар**. В неділю: руско кат.: Гурия; римо-кат.: Кресцентия. — В понеділок: руско-кат.: Матея ап.; римо-кат.: Сатурніна. — Ві второк: руско-кат.: Григория; римо-кат.: Андрея ап.

— **Головний Видїл „Просьвіти“ у Львові** займав ся на засїданях в жовтні с р. між иншим отсими справами: Утворив комісию для поборюваня неграмотности. Комісиї поручено заняти ся і поробити заходи до виданя нового букваря для неграмотних і заняти ся укладом читанки для тих, що покінчили курс неграмотних. Щоби уможливити як найбіднїйшим учасникам курсів користати з букваря Солтиса, знижено єго цїну з 50 сот. на 30 сот. В цїли устроєня курсів між неграмотними жовнїрами, віддїс ся головний видїл о дозвіл до команд у Львові, в Перемишлї і в Кракові На жаль військова коменда у Львові відповіла відмовно. Відповіди инших команд досї ще не наспіли. В цїли систематичного веденя науки по курсах для неграмотних у Львові, скликано учителїв сих курсів дня 30. жовтня на спільну нараду. Рішено покликати санацийну комісию в цїли управильне я так внутрішної адміністрациї маєтків товариства як і контролї і евіденциї претенсий сторін. В склад сеї комісиї входять: проф. П. Огоновский, др. Брик, п. Гапяк, п. Цегельский, а з поза гол. Видїлу п. Юл. Січиньский і п. Заячківский. В цїли зарядженя Угорцями винявскими рішено скликати засїданє комісиї економічної, на яке ухвалено запросити з поза Г. В. д-ра Е. Олесницкого, о. Войнаровского, о. Ст. Онишкевича, о. С. Кульчицкого і о. Петрика. Рішено отворити господарский курс в Милованю за інтернат для учасн ків сего курсу. Науку в школї поручено п. Ю. Литвиновичеви і п. Думцї. Читальнї »Просьвіти« в Серпках середних уділено безпроцентову позичку в висотї 400 К на будову власного дому. Філїї „Просьвіти“ в Цїшанові на ту саму цїль уділено позичку 500 К. Філїї „Просьвіти“ в Надвірній виплачено 200 К на устроєнє касово-крамарского курсу. Читальнї »Просьвіти« у Львові на стрийскім передмістю уділено підмогу 100 К. Промисловій бурсї в Коломиї вислано даром дванайцять книжочок п. з. „Істория України-Руси“ О. Барвіньского і мапу України-Руси д-ра Г. Величка.

— **Москвичі між собою**. Перед судиєю Глїбовицким в пов. судї III. секц. у Львові відбувала ся оподї розправа адв. д-ра Івана Добряньского проти о. Льва Полошиновича о обиду чести. О. Полошинович закинув адв. Добряньскому на „собранію“, що каже собі платити високі гонорарі за партийні справи. Розправу відрочено в цїли переслуханя сьвідків.

— **Росия воoружить ся.** Подорожні, що приїздять з Росиї, розповідають, що Росия горячково забезпечує свої західні межі, переносить туда силу війска і будує укріпленя. Висші офіцири переводять безнастанні інспекциї війска. — В тій справі N. fr. Presse пише, що справдї Росия обезпечує ся від заходу, але се не має актуального значіня. Ходить їй о переведенє давного пляну пересуненя оборонної лінїї, яка буде вести через Реваль, Вильно, Берест литовский, Ковель і Київ.

— **Замах на офіцирів ґен. штабу.** Минає вже два тижні від смерти капітана Мадерс, а слїдство ще не викрило того злочинця чи божевільного, що розсилав порошки циянкалї. Полїция має деяке підозрінє на одного з абсольвентів воєнної школи з 1905., але поки що не відважує ся приступити до єго арештованя. Се підозрінє опирає она на основі порівнуваня письма листів, долучених до отруї, з письмом задач абсольвентів воєнної школи з 1905 р. Судовий хемик у Віднї, який розслїджував коверти, написи і і материял, ужитий до листів, заявив, що чорнило, яким писано листи, є инше від того, якого ужито до писаня адрес Листи і адреси відбивано на 2 ріжних машинах до гектоґрафованя. Хемик зізнав ще, що коперти можуть походити з якогось військового бюра або з купецкої фірми, яка для офіцирських кругів виготовлює написи на ковертах. — В парляментї говорено вчера, що замаху допустив ся один з офіцирів ґенерального штабу, стационований в Станїславові, який є Поляком. Навіть була чутка, що того офіцира вже арештовано і вислано до Відня. До сих поговірок дав причину комунїкат віденьскої полїциї. яка оповіщувала, що вже попала на слїд злочинця.

— **Двісталїтні роковини Димитрія Ростовского.** (28. жовтня ст. ст. 1709—28. жовтня 1909). Двіста лїт тому 28. жовт. 1709. року помер в Ростові один з найвидатнїйших свого часу людий — епископ Димитрій.

Димитрій Ростовский був з українського козацкого роду. Родив ся він 1651. року в містечку Макарові (за 50 верстов від Київа) в семиї сотника Сави Туптала і до чернечої ряси звав ся Данилом. Після Макарова Сава Туптало служив у Києві і жив на Подолї у власному будинку на площі між Флоровским манастиром та Притиско Миколаївского церквою. Свого сина старий Туптало віддав до Київо-Могилянської колеґії, в якій ректорував Йоаникій Ґалятовский. 17 лїт молодий Туптало постриг ся в Кирилївскому монастирі в черцї. Ігуменом сего монастиря був тодї Мелетій Дзик, людина для свого часу дуже осьвічена і перейнята україньским патриотизмом. Він разом з київским митрополитом Иосифом Нелюбович-Тукальским та чернигівским архиепископом Лазарем Барановичем горяче обстоювали самостійність україньскої Церкви і незалежність її від московского патриярха. Данило Туптало або по чернечому Димитрій, близько зійшов ся з сими україньскими єрархами. Після Кирилївского монастиря довело ся Димитрієви служити: в Густиньскому манастирі (біля Прилуки), в Єлецкому (Чернигів), у Вильнї, в Слуцкому, в Батурині (коло гетьмана Самойловича), посім в київскій Лаврі, де він розпочав писати свої знамениті „Четьи минеи“, над якими працював 26 років. Року 1686 Димитрій знов покидає лавру і ігуменує по монастирях: батуриньскому, глухівскому, кирилївскому, чернигівскому, єлецкому, спаскому, нїгде не зупиняючись на довший час. Року 1700 по наказу київского митроп. Варлаама мусїв він виїхати до Москви, де єго цар Петро I звелїв висьвятити на митрополита Сибірского. Колиж з горя від такого призначеня Димитрій захорів, то цар змилував ся над ним і призначив єго за митрополита в Ростов. На сїй катедрі він пробував аж до самої своєї смерти (28. жовтня 1709. р.). Тут за свої власні кошти заснував він духовну шкоку на вразок київскої колеґії. Учителїв набрав собі з України, не мало Українців було також і серед самих школярів З учениками Димитрій поводив ся дуже добре, як батько з дїтями, до школи своєї приймав дїтий „благородних і неблагородних“, не зважаючи на їх походженє. В школї на першому місци стояло релїґійне вихованє. Наука відбувала ся переважно латиньскою мовою. При своїй школї Димитрій заснував театр де виставляли ся пєси побутово-релїґійного змісту, а одежу акторам для сих вистав пошито було з старих риз попередних архіреїв. Взагалї Димитрій весь вік свій боров ся з темнотою, яка особливо вразила єго при ближчому ознакомленю з своєю великорускою паствою. Вславив ся він як знаменитий проповідник. Проповіди свої Димитрій писав переважно церковнославяньскою мовою, але в тих місцях, де він торкає ся сучасних єму подій і обурює ся погаными вчинками людий, мова проповідника наближує ся до народної і часто пересипає ся цїлими чисто україньскими фразами.

Помер епископ Димитрій у великій бідности і звелїв покласти собі в домовину тільки черновики своїх лїтературних праць.

Окрім „Четій миней“ з творів Димитрія треба згадати ще: „Руно орошенное“ (опис чудес Богородицї в черн. ман.), кілька віршів, писаних в дусї схолястики, „Зерцало православнаго исповѣданія вѣры“, „Лѣтопись“ (св. история), багато всяких побожних порад, і „Діарій“ (щоденник, писаний латиною, польскою а також україньскою мовами). Нарештї єму належать ще шість драм, з яких видруковано одну тілько „Рождественскую драму или комедию“.

В день двохсотлїтних роковин смерти нашого знаменитого земляка — епископа само собою напрошує ся порівнанє єго з сучасними єму й пізнїйшими не тілько україньскими, а й російскими єрархами.

Се була людина високоморальної більше письменницкої, нїж адміністраторскої вдачі. Переконань своїх він не міняв відповідно бажаням „сильних сього сьвіта“. Не бояв ся він казати правду в очи не тілько всяким воєводам, а й самому цареви Петрови, якого не раз прилюдно докоряв за єго невпинний гнїв та за деякі єго накази, що суперечили церковним установам. Але зазначуючи лихі прикмети Петрової вдачі, епископ Димитрій був разом з тим великим, щирим прихильником просьвітних заходів Петра, єго зближеня з Европою. В своїх проповідях еп. Димитрій сьміливо виставляє ту социяльну кривду, яка й за нього панувала в державі: „хто чесний?“ — питаєть ся він — „Багатий“. „Хто нечесний?“ — „Бідний“. „Хто благородний? „хто премудрий?“... „Багатий!“, „Хто худородний? хто дурний?“ „Бідний!“ З таким сарказмом малює він ідеольоґію тодїшнього громадяньства. Цїкаво зауважити, що двіста лїт тому сам канонїзований пізнїйше сьвятитель заснував театр і писав для нього свої твори, тепер же російскі єрархи (еп. Нїкон Вологодский) отверто заявляють в печати, що театри єствують виключно тілько через „попустительство“, церкваж православна нїби то нїколи не благословляла театру, відкинула сю форму „поученія“ і не визнає її навіть за „искусство“.

Тепер певна частина громадяньства силкуватиметь ся виставити епископа Димитрія прихильником тих реакцийних, людозненависних, обскурантних змагань, якими вславила ся наша чорна сотня, алеж історична правда вимагає від нас зазначити, що прихильником таких змагань Димитрій Ростовский нїколи не був. Се був архіпастир з великою любовю до бідного люду, з широкою громадско-просьвітною ініцнятивою і щаро-християньскими ідеалами житя. („Рада“)

— **З чого люди жиють?** Перед кількома місяцями приїхав до Кракова молодий, високий мужчина з молодою женщиною, вбраною елеґантно і почали робити знакомства. Він представляв ся яко інжінер і директор копальнї, а она була єго жінкою. Мешкали прилично в гостинниці на Клепаржу. Пані „інжінерова“ ходила часто по містї сама без опіки мужа і робила хвилеві знакомства з мужчинами. Звичайно під конець такого знакомства являв ся ненадійно пан „інжінер“ і жадав гонорової сатисфакциї, а вкінци годив ся на грошеву винагороду. Аж ось оподї стрітила ся панї „інжінерова“ з аґентом полїциї Реховичом, який зажадав від неї леґітимациї. Надбіг в тій хвилї єї муж і став сварити ся з аґентом, який домагав ся і від него леґітимациї. Вкінци пішли всї троє на полїцию. Показало ся, що була то спілка заробкова, яка нї оре, нї сїє, а жила з вимушуваня. Він називав ся Адам Ґуралїк, мав 29 лїт і походив з Лїпінок коло Горлиць, а она, Анна Саловска, лїт 19, є родом з Бібрки і була швачкою у Львові. З Ґуралїком знала ся у Львові і тут грала ролю єго жінки. Потім перенесли ся обоє до Перемишля, а скінчили карієру в Кракові. Обоїх відставлено до слїдчої вязници.

— **Відомости про врожай на Україні**. Центральний статистичний комітет оголосив початкові відомости про сегорічний врожай. В україньских районах, як видно з тих відомостий, урожай був досить добрий. Ось числа врожаю (в мил. пуд.) для поодиноких районів України:

Райони.	Жито.	Пшениця.	Всього	Більше + або менше — проти пятилїтя.
Заднїпрян.	125,7	108,1	233,8	+16
Півд.-степов.	51,0	49,7	100,7	+22
Днїпр.-дон.	236,0	26,7	262,7	+58

Коли поглянути, скільки хлїба лишилось на одну душу людности, то побачимо, що в сих самих районах лишилось 11,40 — 9,19 і 12,35 пуд. хлїба на душу, тодї як за попереднє пятилїтє лишилось тільки 10,95—7,56 і 9,71 пуд.

— **Військові дефравдациї в Сербії.** З Білгороду доносять, що в справі міліонових дефравдаций у війску викрито при слїдстві важні листи, які дуже компромітують арештованих офіцирів. У полковника Олякова найдено поверх 300.000 денарів, а у єго любовниці також великі квоти і богато дорогоцїнностий.

— **Наслїдки спаня на шинах**. На зелїзничім шляху коло Устрик сїла наймична Мария Ковалик, щоби відпочати, і заснула. Небавком надїхав поїзд і відорвав нещасливій ногу і тяжко покалїчив єї на цїлім тїлї так, що по трох днях муки померла в перемискім шпиталї.

— **Марвитаньский скарб в Ґонда.** В стариннім замку Ґонда в Іспанії, закупленім американьским міліонерем Періном, найдено нечувані скарби. Під тинком найдено припадково арабески. Перін зарядив потім досліди в підзамках. Там найдено величаві окрашені кімнати і міліярдові скарби в грошах і золотих посудинах, артистичної роботи, з часів римских, мавританьских і християньских. Перін переговорює тепер з іспаньским правительством в цїли купна замку разом зі всїма єго богацтвами. Скарби остали по мавританьских володарях, яких домовини стоять в гробницях під тим замком.

— **На заг. зборах „Руської Академічної Помочи“** дня 8. с. м. вибрано такий видїл: Богдан Загайкевич голова, Петро Яремкевич містоголова, Евген Грищак і Михайло Дозорский секретарі, Володимир Мануляк і Богдан Коленьский касиєри, Осип Васюта і Михайло Кужиль контрольори, Степан Бобеляк, Адам Богусевич, Петро Пелех і Захар Ткачук видїлові; головою контрольної

комісиї вибрано Володимира Питлика, а членами С. Заячківского, І. Новосельского, О. Кривого і М. Паньчука. Містовиділові: Д. Басараб, С. Левицкий, Ю. Лещій і В. Юринець.

— **Полиция у змові зі злодіями.** Такою полициєю є очивидно росийска, а новійшим доказом сего процес, який відбув ся недавно в Київі против бувшого начальника місцевої тайної полициї С. Аслянова та аґента тоїж полициї С. Зелла. Обом їм доказано численні факти ріжних надужить, головно хабарництва і змови зі злодіями. Асланов знав ся зі всіми ноторичними злодіями, ділив ся з ними їх добичею та приведених полицийною сторожию до арешту випускав за відповідним окупом на волю. Обох обжалованих засуджено на лишенє всіх прав і привілеїв а понадто Асланова на $3\frac{1}{2}$ літ, а Зелла на 3 роки арештаньских рот. Зелло має в додатку відбути церковну покуту після виміру церковної власти за кривоприсягу.

— **Дрібні вісти.** Вінчанє п. Сафата Рубиновича з п-ною Анною Нагірною, дочкою дир. Василя Н., відбуло ся дня 25. с. м. у Львові. — В Станиславові померла Зеновія з Навроцких Бурачиньска, вдова по сьвященику, в 66 р. житя.

Оповістки.

— **Відчит у Львові.** З рамени тов-а ім. Могили відбуде ся завтрішної неділї в салї „Сокола" (ул. Руска 20) відчит проф. І. Кокорудза на тему: »Старинні Атени« (зі сьвітляними образами). Початок о 4. годині. Вступ 10 с, сидячі місця пр 20 с.

— **Театр львівского »Сокола"** відограє сеї неділї о $7\frac{1}{2}$ год. вечером комедию в 3 діях Івана Франка п. з. „Учитель".

— **Кваліфікацийний іспит** письменний і устний для кандидатів на катехитів виділових шкіл відбуде ся в днях 20. і 21. грудня с. р. у Львові.

— **Именованє.** Міністер просьвіти именував головного учителя в виділовій муж. школї в Тернополї, Дмитра Пігута, тимчасовим головним учителем учительской семинариї мужеской в Чорткові.

— **Комісия інформацийно-лєкцийна** приймає зголошеня лєкций і занять у Львові і на провинциї. Товариство буде старати ся поручати самих солідних товаришів. Адреса: „Академічна поміч" у Львові, Зиблїкевича 3.

— **З Філїї „Просьвіти" в Бережанах.** На заг. зборах Філїї дня 14. с. м. вибрано новий виділ, котрого головою став радн. Федак, заступником гол. о. Янович. Нововибраний виділ постановив зреорґанізувати підупалі читальнї в повітї, заводити курси для неграмотних, давати популярні відчити і взагалї ввести таке саме просьвітне житє, яким колись визначалась Бережанщина. Щоби улекшити головам читалень і взагалї членам тов. стичність з виділом і між собою, буде канцелярия Філїї (в салї „Сокола") отворена що середи від год. 12—2 в полудне.

— **Із Самбора.** Виділ „Шкільної Помочи" складає подяку Шан. Комітетови уряджуючому вечер декляматорско-вокальний на дохід убогої молодїжи, а особливо паням і панам, що своїми продукциями заповнили проґраму. Виділови „Бесїди« дякує за безкористовне ужитє салї, пп. Кобилецкій, д-рови Лопатиньскому і Антонякови за деклямациї, п. Грицикевичови за гру на фортепянї, Грабовеньскому за сольо скрипкове, Стахурі за виученє хорів, а учасникам хорів і паням при акомпаняменті за участь. Пану Ґериновичови дякуємо за аранжованє вечерниць, вступне слово і адміністрацию. „Шкільна Поміч" призначила по мисли Комітету дохід 112 К на заплаченє харчу для убогих учеників. *о. М. Ортиньский, о. Т. Білецький.*

— **Відзначенє.** Цїсар надав директорови ґімназиї у Львові др. Авт. Данишови з нагоди перенесеня єго на власну просьбу в стан супочинку титул правительственного радника.

Надіслане.

(На сю рубрику редакция не відповідає).

Надзвичайні Загальні Збори

Повітового Товариства ощадности і позичок **»Праця«** відбудуть ся дня **18. н. ст. грудня 1909** о годині 9. рано в льокали „Рускої Бесїди" в Бучачи, з слїдуючим порядком дневним:

1. Відчитанє протоколу з послїдних Заг. Зборів.
2. Зміна статута від § 1 до 135 включно.
3. Доповненє, зглядно вибір Комісиї ревізийної.

—

Сли би на перших Загальних Зборах не явило ся таке число членів, яке після § 110 єсть потрібне до рішеня о зміні статута, натоді **другі Надзвичайні Загальні Збори** членів стоваришеня з тим самим порядком дневним відбудуть ся того самого дня се є **18. грудня 1909** в льокали »Рускої Бесїди« в Бучачи, **о годині $10\frac{1}{2}$ перед полуднем.**

Другі Загальні Збори рішають правосильно без огляду на число присутних членів.

Від Надзираючої Ради Повітового Товариства ощадности і позичок „Праця" стов. зареєстрованого з обмеженою порукою.

З. Ганкевич — Секретар Н. Ради.
В. І. Масляк — Голова Н. Ради.

Телеґрами

з дня 27. листопада.

Відень. З Будапешту доносять, що пема і бесїди, аби в сїм роцї могли зібрати ся спільні делеґациї.

Відень. В Лїнцу арештовано Адольфа Гофріхтера, поручника 2. п. пїх., який хотїв циянкальом витроїти офіцирів ґенерального штабу. В єго домі найдено коробки і оплатки до завиваня отрої. Вправдї він не призпав ся до злочину, але всї обставини вказують, що він висилав отрую.

Будапешт. Б. угорский през. мін. ґр. Тисса конферував вчера з д-ром Векерльом, потім з мін. внутр. справ Люкачом, а нинї поїде до Відня на послуханє у цїсаря.

Розклад зелїзничих поїздів

важний від 1. мая 1909.

До Львова приходять з	рано	перед пол.	по пол.	вечер	в ночи
Кракова	5·50	**8·55**	**1·30**	5·45	9·50
Кракова	7·25	9·50	—	**8·40**	**2·30**
Тарнова	—	—	1·10	—	—
Підволочиск	7.20	12·00	**2·15**	5·40	10·30
Черновець	8·05	—	**2·05**	5·58	9·30
Черновець	—	—	—	**6·4C**	**12 20**
Станиславова	5·45	—	—	—	—
Коломиї,	—	10.20	—	—	—
Стрия	7·29	11·45	4·25	—	11·00
Пустомит	7·29	11·45	4·25	10·15*	11·00
Самбора	8·00	9·57	2·00	—	9·00
Любіня	8·00	9 57	2·00	9·00	11·45*
Рави рускої	7·10	12·40	4·50	—	—
Янова	8·05	1·15	5·00	9·25	10·10†
Брухович	7·10	10·05А	1·48Б	4·50	8·20
Брухович	8·15	12·40	3·27В	5·30Г	9·35В
Зимної води	5·50	7·25	1·10	5·45	9·50
На Підзамче:					
З Підволочиск	7·01	11·40	**2·00**	5·15	10·12
„ Бродів	7·01	—	**2·00**	5·15	10·12
„ Курович	—	—	11·19	—	9·39
„ Винник	8·07	—	11·19	3·26	9·39

Зі Львова відходять до	рано	перед пол.	по полуд	вечер	в ночи
Кракова	3·50	**8·25**	**2·45**	**7·00**	11.15
Кракова	—	8.40	6·12	7·35	**12·45**
Ряшева	—	—	3·30	—	—
Підволочиск	6·20	10·40	**2·16**	8·00	11.10
Черновець	6·10	9·35	—	—	10 38
Черновець	—	**9·10**	**2·23**	—	**2·50**
Станиславова	—	—	2·50	—	—
Коломиї	—	—	—	6·00	—
Стрия	7·30	—	1·45	6 55	11·25
Пустомит	7·30	10·35*	1·45	6·55	11 25
Самбора	6·00	9·05	—	3·40	10·45
Любіня	6 00	9·05	2·15*	3·40	10·45
Рави рускої	6·14	11·05	—	—	11·35З
Янова	8 20	10·10	1·37†	3·40	6·30
Брухович	7.21	11·05	2·30В	5·50Г	8·34В
Брухович 6·14	9·00А	12·41Б	3·45	7·10	11·35З
Зимної води	3·50	8·40	3·30	7·35	11·15
З Підзамча:					
До Підволочиск	6·35	11·00	**2·31**	8·29	11·32
„ Бродів	6·35	11·00	**2 31**	8·29	—
„ Курович	—	7·13	—	2·52	—
„ Винник	5·44	7·13	1·30	2·52	—

ЗАМІТКА: Поспішні поїзди печатані товстим друком. — *) Лише в неділї і сьвята від $^{16}/_{5}$ до $^{18}/_{9}$. А) Лише в неділї і сьвята від $^{1}/_{7}$ до $^{31}/_{8}$. — Б) Лише в неділї сьвята від $^{1}/_{6}$ до $^{30}/_{9}$. — В) В неділї і сьвята а від $^{1}/_{6}$ до $^{30}/_{9}$ щодень.— Г) Щоденно від $^{1}/_{7}$ до $^{31}/_{8}$. — З) Лише в неділї.

Видає і відповідає за редакцию Семен Ґорук.

З друкарні В. А. Шийковского.